

สารถึงนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ ๑

ในฐานะคนไทยคนหนึ่งที่ยากเห็นความสำเร็จของรัฐบาลในการแก้ปัญหาของประเทศ โดยที่สำนึกว่าความสำเร็จของรัฐบาลคือความสำเร็จของประเทศไทย ผมขอส่งข้อคิดเห็นมายังท่านนายกรัฐมนตรีและประชาชนไทย ดังต่อไปนี้

๑. อุปสรรคใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

คือการที่สังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่ซับซ้อนสุดประมาณ มีหลายมิติ และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมไทยไม่เข้าใจระบบที่ซับซ้อนนี้ คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจในมิติเดียว ความไม่เข้ากันระหว่างความเป็นจริงทั้งหมดที่ซับซ้อนกับความเข้าใจเพียงบางส่วนในมิติใดมิติเดียว นำมาซึ่งพยาธิสภาพ

ของสังคม และอาการต่างๆ ดังที่ปรากฏ ท่านนายกรัฐมนตรีเป็นคนไทย
น้อยคนที่เข้าใจระบบที่ซับซ้อน

๒. วิฤติคลื่นลูกที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

วิฤติคลื่นลูกที่ ๑ คือสงคราม ๙ ทศวรรษที่กรุง ลูกที่ ๒ คือการ
ล่าอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก ลูกที่ ๓ คือสงครามในประเทศจาก
ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง คลื่นลูกที่ ๔ คือวิฤติการณ์ใน
ปัจจุบัน ซึ่งเป็นวิฤติการณ์ทางสังคม ที่รวมวิฤติทางเศรษฐกิจ ช่องว่าง
ระหว่างคนจนคนรวย ความแตกสลายทางสังคม วิฤติสิ่งแวดล้อม วิฤติ
ทางวัฒนธรรม ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกราก

วิฤติการณ์ลูกที่ ๔ เป็นวิฤติการณ์ที่ยากกว่าคลื่นวิฤติการณ์ลูก
ที่ ๑-๓ เพราะซับซ้อนกว่า และไม่รู้ศัตรูคือใคร ถ้าศัตรูคือตัวเอง เรา
ย่อมหาไม่พบ และนำไปสู่วิฤติการณ์แห่งการทำลายตัวเอง

๓. พลังของประเทศในการฝ่าวิฤติ

ประเทศต้องมีพลังพอที่จะผนึกตัวเองฝ่าวิฤติและอุปสรรคน้อยใหญ่
อันซับซ้อน รักษาตัวเองให้อยู่ในสมดุลและมีความยั่งยืน ในการนี้ประเทศ
ต้องมีพลังสร้างสรรค์สูงยิ่ง แต่เรามีความอ่อนแอแห่งชาติ พลังทางลบหรือ
ทางทำลายมีสูงมาก

ท่ามกลางกระแสวิฤติ เราติดอยู่ใน “โครงสร้างทอนกำลัง” อัน
เหนียวแน่น ซึ่งประกอบด้วยอย่างน้อยดังต่อไปนี้

๓.๑ เราขาดวัฒนธรรมการเรียนรู้ คนไทยไม่มีวัฒนธรรมการอ่าน
เรื่องยากๆ ถ้าไม่อ่านจะไม่เข้าใจ ทำให้สังคมไทยขาดพลังปัญญา ความ
บิบบัคจากความไม่รู้จะแสดงออกมาด้วยความอึดอัดขัดข้อง ขว้างขวางตา
เยาะเย้ย ถากถาง บ่อนทำลายกันเอง

๓.๒ โครงสร้างอำนาจและผลประโยชน์ ซึ่งสืบเนื่องลงมาและยัง
แก้ไม่หาย

๓.๓ ความมีจิตสำนึกเล็ก สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมเล็กมา
เป็นสังคมใหญ่ในเวลาค่อนข้างสั้น จิตสำนึกของผู้คนยังเป็นจิตสำนึกเล็กๆ ที่
เห็นแก่ตัวเอง เห็นแก่พรรคพวกและวงศ์ญาติ ขาดจิตสาธารณะที่
เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สังคมใหญ่ต้องการจิตใหญ่ สังคมจึง
จะมีพลัง

๓.๔ พลังอนุรักษ์ ที่ยังคิดแบบเก่า ๆ ทำแบบเก่า ๆ ในสถานการณ์
ใหม่อันต่างไปจากเดิมมากและวิกฤติยิ่ง

๓.๕ อิทธิพลของต่างประเทศ มหาอำนาจนอกจากจะใช้อาวุธและ
เงินเพื่อควบคุมชาติต่าง ๆ ให้เป็นไปตามประโยชน์ของตนแล้ว ยังควบคุม
การสื่อสารของโลกที่กำหนดการรับรู้ของเราให้เป็นไปตามประโยชน์ของเขา
ถ้าเราไม่รู้เท่าทันก็จะถูกสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ไม่เป็นไป
เพื่อความเข้มแข็งของเราเอง แต่ทำให้เกิดความแตกแยกและอ่อนแอ
ตกในฐานะถูกกระทำตลอดเวลา

ที่กล่าวมาพอเป็นตัวอย่างขององค์ประกอบที่เกาะกุมกันเป็น
“โครงสร้างทอนกำลัง” สังคมไทยต้องการนวัตกรรมสูงเพื่อจะหลุดออกไป
จากโครงสร้างแห่งวิกฤติการณ์ แต่ก็มีนวัตกรรมได้ยากถ้ามีวิชาสูง
คำถามก็คือ ท่ามกลางพลังทางลบ สังคมไทยจะก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์
เพื่อหลุดออกจากสภาวะวิกฤติได้อย่างไร

๔. ข้อเสนอแนะ

การที่ประเทศไทยจะมีพลังสร้างสรรค์เผชิญกับสภาพวิกฤติที่เป็น
โครงสร้างที่ซับซ้อนและยากสุดประมาณนั้น เกือบเป็นไปไม่ได้เลย รัฐบาล
ต่าง ๆ ที่ผ่านมาย่อมทำไม่ได้เพราะไม่มีพลังพอ รัฐบาลนี้ชนะการเลือกตั้งมา

ด้วยเสียงข้างมาก อยู่ในฐานะที่จะแก้ไขกฎหมายและสร้างกฎหมายใหม่ได้ง่าย ท่านนายกรัฐมนตรีก็มีวิสัยทัศน์และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาของประเทศให้ได้ คำถามก็คือ จะเห็นครกขำมุกเขาคือโครงสร้างอันทอนกำลังไปได้อย่างไร

ผมขอเสนอแนะบางประการดังต่อไปนี้

๔.๑ การวางท่าทีของนายกรัฐมนตรี

ท่านนายกรัฐมนตรีอ่านคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาสมาก และที่อ้างคำสอนของท่านในเรื่อง “สุทธิ ปัญญา เมตตา ชันติ” นั้นเป็นเรื่องที่ถูกแล้ว คือใช้ความบริสุทธิ์ ใช้ปัญญา ใช้ความเมตตา และใช้ความอดทนให้มาก ท่านและคณะไม่พึงตอบโต้การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยท่าทีและโวหารทางการเมืองแบบ “ปากไว” พวกปากไวหรือปากตลาดทางการเมืองซึ่งเคยใช้กันมากในอดีตจะเสื่อมความนิยมลงไปเรื่อย ๆ นักการเมืองผู้ใดทั้งฝ่ายค้านหรือรัฐบาล ถ้าไม่ปรับตัวในเรื่องนี้จะไม่ได้รับศรัทธาเชื่อถือจากสังคม จึงควรใช้ “วจีสุจริต” ประกอบด้วยความจริง ความเมตตา สาระ และอรรถประโยชน์ “วจีสุจริต” จะช่วยให้สังคมไทยมีวุฒิภาวะมากขึ้น

ถ้าท่านนายกรัฐมนตรีบ่มเพาะ “สุทธิ ปัญญา เมตตา ชันติ” โดยไม่ต้องเป็นห่วงตัวเองด้วยประการใด ๆ จะเกิดศรัทธาบาร์มีขึ้น ซึ่งหาได้ยากในท่ามกลางโครงสร้างทอนกำลัง ไม่ว่าในฐานะใด ๆ ถ้าท่านนายกรัฐมนตรีซึ่งมีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหของประเทศ มีความเป็นผู้ใหญ่ที่มีศรัทธาบาร์มี จะได้เป็นกำลังของคนไทยในการแก้ไขปัญหอันยากยิ่งของประเทศ

๔.๒ ใช้ยุทธศาสตร์ทางปัญญา

เนื่องจากปัญหาทอนกำลังของประเทศเป็นปัญหาของอวิชชา ยุทธศาสตร์ทางปัญญาจึงเป็นเรื่องเร่งด่วน มีเรื่องต้องทำมากด้วยกัน ขอเสนอเพียงบางประการในที่นี้

(๑) แสวงหาปัญญาชนผู้รอบและรู้ลึกมาสื่อสารกับสังคม

แต่โบราณพระเจ้าแผ่นดินต้องมี “ปราชญ์ของแผ่นดิน” เป็นที่ปรึกษา ปราชญ์คือผู้รอบและรู้ลึก ในท่ามกลางโลกสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงและซับซ้อน มีแต่ผู้รู้เป็นส่วน ๆ หรือคิด รู้ลึก คาดเดา และสื่อการรู้เป็นส่วน ๆ ความเห็นหรือความคาดเดากันไปต่าง ๆ นานา ทำให้คนทั้งหมดตกอยู่ในความบิบบัณของความรู้ นายกรัฐมนตรีน่าจะต้องแสวงหาผู้รอบและรู้ลึก ถึงจะหาได้ยาก แต่น่าจะหาได้บ้าง มาเป็นผู้สื่อกับสังคมและตอบโต้กับกระแสข่าวจากต่างชาติที่ไม่ประกอบด้วย “วจีสุจริต” ให้ติดต่อกันได้ด้วยปัญญาอันรู้ความจริงทั้งหมดและรู้เท่าทัน

(๒) รีบสร้าง “ระบบ” สื่ออย่างครบวงจร

การสื่อสารให้รู้ความจริงถึงกันเป็นปัจจัยให้เกิดบูรณาการไปสู่เอกภาพ หรือการมีพลังที่จะรักษาตัวเอง เน้นคำว่า “ระบบ” คือคิดองค์ประกอบของระบบให้ครบเครื่องและสัมพันธ์กัน ประจุต้องการรถยนต์ที่วิ่งไปได้ต้องประกอบเครื่องให้ครบ บางทีขาดนอตไปตัวหนึ่งรถยนต์ก็วิ่งไม่ได้ ฉะนั้นควรรีบหาคนมาคิดระบบสื่อให้ครบ ถ้ามีระบบสื่อที่ครบ บ้านเมืองจะมีพลังขึ้นอย่างรวดเร็ว

(๓) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการอ่าน

คนไทยอ่านหนังสือน้อย เรื่องยาก ๆ ถ้าไม่อ่านก็ไม่เข้าใจ เรามีเรื่องยาก ๆ เต็มไปหมด เมื่อไม่เข้าใจก็วุ่นวายและทอนกำลังมาก ต้องหาคนมาคิดหาหลักที่จะทำให้คนไทยอ่านหนังสือให้มากโดยรวดเร็ว ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้

(๔) แสวงหานวัตกรรมในการจัดการ

สังคมไทยหมดพลังเพราะขาดพลังในการจัดการ การจัดการแบบเก่า ๆ และการจัดองค์กรแบบเก่า ๆ ทำให้บ้านเมืองติดขัด ต้องตีประเด็นเรื่องนวัตกรรมการจัดการให้ได้โดยเร็ว

ที่จริงเรื่องการจัดเวิร์กช็อปเป็นเรื่องที่ดี แต่ข้าราชการหรือแม้แต่นักการเมืองด้วยจะติดอยู่ที่เครื่องมือเก่าๆ จึงตีประเด็นไม่แตกแล้วจะอย่างไรจึงจะเกิดผลจริง “Management makes the impossible possible” (การจัดการทำให้สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เป็นไปได้) ถ้ามีการจัดการที่ดีก็แก้ไขปัญหาได้ทุกชนิด การจัดการที่ดีทำไม่ได้ในระบบราชการ รัฐบาลจึงควรริบตีประเด็นเรื่องนวัตกรรมในการจัดการให้แตกโดยเร็ว

๔.๓ ตั้งกองทุนพลังแผ่นดินเป็นเครื่องมือสร้างพลังแผ่นดิน

พลังแผ่นดินจะเกิดจากการผนึกกันของพลัง ๕ คือ

(๑) **พลังสังคม** เกิดจากการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำของคนไทยในทุกพื้นที่ ทุกองค์กร และทุกเรื่อง

(๒) **พลังทางวัฒนธรรม** วัฒนธรรมเป็นรากฐานของสังคมต้องนำมาสร้างพลังแผ่นดิน

(๓) **พลังทางศีลธรรม** สังคมที่ปราศจากศีลธรรมไม่มีพลัง นี่คือพลังของความถูกต้อง

(๔) **พลังของการจัดองค์กร (organization)** ประเทศไทยขาดการจัดองค์กรที่ดีจึงไม่มีพลัง ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน การศึกษา การศาสนา นี่คือนวัตกรรมในการจัดการที่กล่าวถึงข้างต้น

(๕) **พลังทางปัญญา** สังคมจะใช้แต่ภูมิปัญญาดั้งเดิมอย่างเดียวไม่พอ ต้องสามารถเรียนรู้ของใหม่ได้ด้วย

พลังทั้ง ๕ ประการผนึกกันจะเป็นพลังทางแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่สามารถแก้ปัญหาใด ๆ ได้ทั้งสิ้น รัฐบาลควรจัดตั้งกองทุนพลังแผ่นดินเป็นเครื่องมือในการจัดการขับเคลื่อนพลังแผ่นดิน โดยกองทุนนี้มีงบประมาณใช้ปีละ ๒-๓ พันล้านบาท ซึ่งก็ไม่มากมายอะไร อาจออกกฎหมายเก็บภาษีบางอย่าง (ทำนองเดียวกับกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งขึ้นภาษีสุราและบุหรี่ ๒ เปอร์เซ็นต์) ที่ไม่ทำให้รัฐบาลเดือดร้อนและประชาชนก็ไม่ลำบากอะไร

แต่มีกลไกที่เป็นเครื่องมือในการจัดการขับเคลื่อนเรื่องที่สำคัญๆ ที่ต้องการผลักดันโดยเร่งด่วน รวมทั้งสามารถสนับสนุนการจัดองค์กรในรูปแบบ

๔.๔ ใช้ยุทธการ “บินออกจากเชิง” ก็หายวิกฤติเศรษฐกิจ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า “คนไทยเหมือนไก่อยู่ในเชิง รอเวลาถูกนำไปฆ่า แต่ยังไม่คิดดิ้นรนไป” เพราะไม่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะพร้อมใจกันบินออกจากเชิง จึงมีแต่จะถูกนำไปฆ่า คนไทยประสบภาวะวิกฤติ แต่ยังไม่คิดดิ้นรนไปก็ออกจากวิกฤติไม่ได้ เรื่องนี้ถ้าสามารถรวมตัวกันบินออกจากเชิง ก็จะหายวิกฤติเศรษฐกิจได้ไม่ยาก กล่าวคือ

รัฐบาลควรนำคนไทยทั้งชาติรณรงค์เคลื่อนไหว **“กินของไทย ใช้ของไทย และสร้างสิ่งที่จำเป็นขึ้นมาใช้เองให้ได้มากที่สุด”** โดยมีเป้าหมายลดการนำเข้าให้ได้ปีละ ๓-๕ แสนล้านบาท เงิน ๓-๕ แสนล้านบาทจะมากระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศให้มีการผลิต การค้าขาย การบริโภค การสร้าง การมีงานทำ การศึกษาวิจัย การเรียนรู้ ทำให้เราพึ่งตนเองได้และหลุดออกจากวิกฤติเศรษฐกิจ เรื่องนี้เป็นรูปธรรมพอและเป้าหมายชัดเจนที่จะขับเคลื่อนได้ง่าย แล้วจะเป็นการปรับวัฒนธรรมและทิศทางการพัฒนาไปในตัว ขอให้รัฐบาลและคนไทยทุกคนร่วมกันใน “ยุทธการบินออกจากเชิง” จะหายวิกฤติเศรษฐกิจ

๔.๕ สัมพันธภาพกับต่างประเทศ

ประเทศไทยเล็กนิดเดียวในท่ามกลางกระแสโลกอันเชี่ยวกราก เรื่องการต่างประเทศจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ถ้าเราไม่เข้าใจยอมโดนกระแสโลกซัดกระเซอะกระเซิงหรือจมมิด ข้อสำคัญจะต้องวางท่าทีของเราให้เหมาะสม ไม่หวังพึ่ง สยบยอม ทำตัวเป็นเด็ก เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นเราจะกลายเป็นลูกฟุตบอลที่ถูกเตะในสนามโลก

ประเทศไทยต้องเกี่ยวข้องกับต่างประเทศอย่างมีศักดิ์ศรี มี

ปัญญา และมีวิมุติสภาวะหรือมีความเป็นผู้ใหญ่

ถึงเราจน แต่เราก็มักดีศรี มีปัญญา และมีความเป็นผู้ใหญ่ ที่จะช่วยคนอื่นได้ ตรงข้ามกับประเทศมหาอำนาจส่วนใหญ่ที่ยังทำตัวเป็นเด็ก

ที่ท่านนายกรัฐมนตรีพูดถึงเรื่องประเทศไทยจะเป็นตัวของตัวเอง และพูดถึงวิถีแห่งเอเชีย นั้น เป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้ว การที่สื่อมวลชนต่างประเทศโจมตีกันขมขื่นช่วยยืนยันว่าถูกต้องแล้ว เพราะเขาไม่ชอบใครที่ออกนอกเส้นทางที่เขากำหนดไว้

ขอเสนอแนะเรื่องสัมพันธภาพกับต่างประเทศเฉพาะบางเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ใช้วิถีทางการทูตอย่างมีปรีชาญาณ

คนไทยมีทักษะในทางการทูตมาแต่โบราณ ถ้าวัดด้วยความรู้จักโลกและรู้จักตัวเราเอง จะทำให้เราวางฐานะไว้ในความเป็นผู้ใหญ่ ไม่ใช่ผู้ตาม สามารถมีมิตรสวาทพร้อม ๆ กับปัญญาญาณ เช่น เรื่องโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องที่เราเห็นด้วย เป็นเรื่องหนีไม่พ้น แต่ควรเป็นโลกาภิวัตน์แบบอารยะ (Civilized Globalization) การแข่งขันเป็นของดีถ้าการแข่งขันเป็นไปเพื่อความแข็งแรงไปด้วยกัน เพราะมนุษย์ต้องอยู่ร่วมโลกเดียวกัน ไม่ใช่แข่งในแบบทำลาย ควรจะปรับปรุงแนวคิดจาก “การแข่งขันเสรี” ไปสู่ “การแข่งขันแบบมีศีลธรรม” เป็นต้น

เราจึงควรเร่งการทูตอย่างมีปรีชาญาณ จะเป็นการช่วยโลกให้มีวิมุติสภาวะทางปัญญามากขึ้น

(๒) รวมหัวเอเชีย

ขณะนี้โลกมีหัวเดียวคือหัวอเมริกัน ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะจะเสียสมดุลและทำลายตัวอเมริกันเอง โลกควรจะมีหลายหัวเพื่อการแข่งขันให้แข็งแรงไปด้วยกัน มีความหลากหลาย มีคุณภาพ และมี

ความยั่งยืน ควรมีชาวเอเชีย ชาวยุโรป ชาวแอฟริกา ชาวอเมริกาใต้ และชาวมุสลิม เป็นต้น สำหรับเอเชียนั้น ถ้ามีการรวมตัวกันระหว่างจีน อินเดีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และอื่น ๆ จะเป็นขั้วที่แข็งแรงยิ่ง และมีอำนาจต่อรองสูง

ไทยนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับจีน อินเดีย ญี่ปุ่น และประเทศอื่นๆ ประกอบกับการมีวัฒนธรรมเปิด และมีสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาได้ จึงอยู่ในจุดแข็งที่จะเล่นบทบาทประสานให้เกิดชาวเอเชีย ประเทศไทยจะมีศักดิ์ศรีและศักยภาพอย่างยิ่งในบทบาทนี้ และจะสะท้อนกลับมามีผลกระทบต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของคนไทยทั้งชาติ เปลี่ยนจากความเปราะบางเป็นเด็กมาเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถให้อะไรคนอื่นได้

(๓) บทบาทสันติภาพโลก

ถ้าดูตามประวัติศาสตร์คนไทยมีจุดแข็งอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาติใดเทียมยาก เราใจกว้างทางศาสนา เปิดรับให้ความอุปถัมภ์ เกิดความร่วมมือเย็น ไม่มีสงครามศาสนาเหมือนที่อื่น เราเป็นประเทศเดียวในถิ่นแถบนี้ที่ไม่ตกเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกโดยใช้วิถีทางการทูต เรายุติการสู้รบภายในประเทศเพราะความขัดแย้งทางอุดมการณ์การเมืองได้อย่างดีที่สุด ในขณะที่สหรัฐอเมริกาไม่สามารถยุติความขัดแย้งในตะวันออกกลางได้ ความขัดแย้งระหว่างสิงห์กับทมิฬในศรีลังกายังแก้ไขไม่ได้ ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมได้กลืนกินชีวิตท่านมหาตมะคานธีไปแล้วก็ยังไม่บรรเทา ฯลฯ

สันติภาพเป็นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลควรมีแผนงานที่จะส่งเสริมจุดแข็งของคนไทยให้เป็นประโยชน์ต่อสันติภาพของโลก เช่น อาจตั้ง **“มูลนิธิสันติภาพนานาชาติแห่งประเทศไทย” (Thailand International Peace Foundation)** เป็นเครื่องมือเพื่อเคลื่อนไหวในเรื่องสันติภาพของโลก

(๔) เพิ่มสัมพันธภาพกับส่วนที่สร้างสรรค์ในต่างประเทศ

การมองต่างประเทศควรมองใน ๒ ภาพ อย่างมองภาพเดียว คือมองภาพที่เป็นทางการหรือภาพรัฐบาล กับภาพของส่วนที่สร้างสรรค์ในสังคม เช่น รัฐบาลอเมริกันจะเห็นภาพความเป็นมหาอำนาจของโลก ดำเนินนโยบายที่แข็งแกร่ง กดดันหรือแม้แต่รุกรานประเทศอื่นมากเกินไป ดังที่เรียกกันว่า Ugly American ถ้ามองภาพเดียวอาจจะเห็นความน่าเกลียด ความหมตหวัง ความไม่รู้จะทำอย่างไร แต่อีกภาพหนึ่ง ในสังคมอเมริกัน มีความหลากหลายที่สร้างสรรค์ มีคนที่มั่งคั่งใจดี มีคนที่เห็นใจคนจน มีคนที่สนใจเรื่องวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย พัฒนาการทางจิตวิญญาณ

คนไทยควรจะมีมองส่วนที่สร้างสรรค์ของสังคมอเมริกัน และมีสัมพันธภาพกับส่วนนี้ให้มากขึ้น รัฐบาลควรส่งเสริมในส่วนนี้ เพราะในที่สุดแล้ว ส่วนที่สร้างสรรค์ของสังคมในประเทศต่าง ๆ จะเข้ามาเชื่อมโยงกันเป็นพลังสร้างสรรค์ของโลก

ถ้าพิจารณาให้ดี ๆ เรามีทางที่จะมีสัมพันธภาพกับโลกจากจุดแข็งของเราเพื่อไปสู่ความสร้างสรรค์ร่วมกันได้มาก เราควรทำอะไรจากจุดแข็งของเรา ไม่ใช่จากจุดอ่อน

๕. ขอความสวัสดีจงมีแก่ประเทศไทย

ผมไม่ได้เป็นพวกคุณทักษิณโดยไม่ใช่พวกคุณชวน หรือเป็นพวกคุณชวนโดยไม่ใช่พวกคุณทักษิณ *ผมรักคนไทยทุกคนและถือว่าผมเป็นพวกเดียวกับทุกคน* ถ้าคนไทยพร้อมใจกัน “บินออกจากเชิง” ผมคิดว่าเราแก้วิกฤติชาติได้

แน่นอนเราต้องการความหลากหลาย แต่ขณะเดียวกันเราต้องการเอกภาพด้วย เราต้องเอาประโยชน์ของประเทศชาติเป็นตัวตั้ง และมีเอก-

ภาพรวมกันที่นั่น ถ้าเราลดละตัณหา ทิฐิ มานะ ได้มากเท่าไร เรายัง
สามารถเป็นเอกภาพได้มากขึ้นเท่านั้น และสามารถใช้ความหลากหลาย
ของเรามาเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างพลังแผ่นดินให้ประเทศไทย
ฝ่าฟันหลุดพ้นจากสภาวะวิกฤติไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุข ความมีเกียรติ และ
ความยั่งยืน จนกระทั่งคนไทยรู้สึกภูมิใจในศักดิ์ศรีของการเป็นคนไทย

๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๔